

Araştırma Makalesi / Research Article DOI: 10.33207/trkede.1165142

YUNANCA KAYNAKLARA GÖRE YUNAN İSYANI'NIN İLK DÖNEMİNDE YEDİ ADA

*According to The Greek Sources The Seven Islands
in The First Period of The Greek Revolution*

Ünsal BAŞAK*

ÖZ: Bu çalışmada 1821 yılında başlayan Yunan İsyanı'na Yedi Ada'nın katkılarının ortaya konulması amaçlanmıştır. En büyüğü Kefalonya adası olan Yedi Ada, tarih boyunca stratejik konumu nedeniyle birçok uygarlığın izlerini barındırmaktadır. Adalarda ilk önce Venedik, sonrasında ise Fransız ve İngiliz hâkimiyeti kıta Yunanistan'ından farklı bir kültürel ve ekonomik yapının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Özellikle Fransız hâkimiyeti döneminde bilinçli bir şekilde teşvik edilen milliyetçilik akımı ile, İngiliz hâkimiyeti döneminde ada halkına ve Mora'dan kaçan Yunan haydutlara verilen askeri eğitim sonucunda adalar, Yunan İsyanı'nda önemli bir rol oynamıştır. Yunan asilerin liderlerinden Kolokotronis Yedi Ada'da aldığı batı tarzı savaş eğitimini Mora'da Osmanlı Devleti'ne karşı uygulamıştır. Yunan Milli Marşı'nın yazarı Dionisios Solomos'un da bu adalarda yaşadığı ve marşı Zakintos adasında yazdığı dikkate alındığında, Yedi Ada'nın hem isyan öncesinde hem de isyan sırasında Yunanistan için önemli bir askeri, lojistik ve kültürel merkez olarak öne çıktığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yedi Ada, Yunanistan, Kolokotronis, Sör Thomas Maitland

ABSTRACT: In this study, it is aimed to reveal the contributions of the Seven Islands to the Greek Revolution which started in 1821. The Seven Islands, the largest of which is the island of Kefalonia, has the traces of many civilizations throughout history due to its strategic location. First Venetian, then French and English domination in the islands led to the emergence of a different cultural and economic structure from continental Greece. The islands played an important role in the Greek Revolution as a result of the nationalism movement that was consciously encouraged especially during the French rule, and as a result of the military training given to the island people and the Greek bandits who escaped from the Peloponnese during the British rule. Kolokotronis, one of the leaders of the Greek rebels, applied the western-style war training he received in the Seven Islands against the Ottoman Empire in the Peloponnese. Considering Dionisios Solomos whose the author of the Greek National Anthem, also lived on these islands and wrote the anthem on the island of Zakynthos, it can be said that the Seven Islands stood out as an important military, logistics and cultural center for Greece both before and during the rebellion.

Keywords: Seven Islands, Greece, Kolokotronis, Sir Thomas Maitland

* Dr., Ankara, unsal1538@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6845-973X

Geliş Tarihi / Received: 22.08.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 01.01.2023

Yayın Tarihi / Published: 30.01.2023

Giriş

Adriyatik Denizi güneyinde bulunan ve en büyükleri Kefalonya olan (Spetseri, 2011: 1) Yedi Ada¹, ilkçağdan itibaren bölgede egemen olmak isteyen tüm denizci devletler için önemli bir lojistik üs olmuştur (Kapetanakis, 2012: 203).

Bu adaların lojistik üs olmasında, Akdeniz coğrafyası ve bölgedeki meteorolojik koşullar önemli bir rol oynamıştır. Akdeniz’de hâkim rüzgarların genelde kuzeydoğu-kuzeybatı yönlü olması, akıntıların saat yönünün tersine olması ve güney kıyılarının elverişsiz topoğrafyası nedeniyle doğudan batıya seyirlerde kuzey rotaları daha elverişli bir ortam sunuyordu. Mısır, Suriye ve Lübnan’dan gelen ticaret gemileri seyirde Girit güneyinden sonra Yedi Ada’dan Zenta ve Kefalonya adalarında ikmal yaparak Otranto Boğazı’na ulaşıyor ve Sicilya’da rotaları ikiye ayrılıyordu. Deniz yollarına hâkim olan dönemin büyük güçleri için bu güzergâh üzerindeki Yedi Ada’yı elde tutmanın önemi çok büyüktü (Pryor, 2004: 24-25).

Çalışmada Yedi Ada’nın tarihsel geçmişi kısaca incelenmiş, ardından adalarda Fransız ve İngiliz yönetimi döneminde yaşanan gelişmeler irdelenmiştir. Adalarda Napolyon döneminde Fransa’nın milliyetçilik fikrini yaymak için yaptığı girişimler, sonrasında ise İngiliz yönetimi döneminde yaşanan zenginleşme ve Mora’dan gelen kaçakların adalarda aldığı askeri eğitim Yunan İsyanı süresince önemli rol oynayacaktır.

Bu kapsamda çalışmada Yunan İsyanı’na adalardan sağlanan askeri ve sosyal-kültürel destek, ağırlıklı olarak Yunanca kaynaklar kullanılarak incelenmiş, ayrıca ölgede Türklere karşı gerçekleştirilen katliamlar gibi konularda açıkça taraf tutan Yunanca kaynaklarla mukayese için Türkçe ve İngilizce kaynaklardan da faydalanılmıştır.

Çalışmada ayrıca Yunan İsyanı’nın ünlü liderlerinden Kolokotronis’in Yedi Ada ile olan ilişkisi, adalarda İngiliz ve Fransızların kurdukları yönetim sistemindeki farklar, adalardaki İngiliz valisi ile Londra arasında Yunan İsyanı’na yönelik bakış açısı farkı da irdelenerek bu olayların modern Yunanistan’ın kurulmasına olan etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Maalesef Yedi Ada’nın Yunan İsyanı’na desteği konusunda Türkçe kaynak sayısı oldukça azdır. Türkçe akademik kaynaklar genel olarak isyan

¹ Toplam yedi adet olan bu adaların en büyüğü Kefalonya’dır ve Yunanistan’ın idari yönetim biçiminde bölgedeki diğer 6 ada Korfu Adası’na bağlıdır. Diğer 6 adanın isimleri şunlardır: Zakynthos (Zante), Kefalonya, Lefkada, Paxos, Antipaxos, İthaki.

öncesi döneme ve Yedi Ada Cumhuriyeti'ne odaklanmıştır. Bu kapsamda yapılan literatür taramasında; 1937 yılında İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarafından isyan öncesi dönemi anlatan Yedi Ada Cumhuriyeti konulu makale, aynı yıl Enver Ziya Karal'ın “Yunan Adalarının Fransızlar Tarafından İşgali ve Osmanlı-Rus Münasebetleri” konulu makale, 2007 yılında Baha Öztunç tarafından hazırlanan Yedi Ada Cumhuriyeti konulu yüksek lisans tezi, Salma Arfoui tarafından hazırlanan ve 1815 yılına kadar olan gelişmeleri inceleyen doktora tezi ile Ali Fuat Örenç tarafından hazırlanan ansiklopedi bölümleri ve bu kaynaklara atıf yapan eserlerin, genelde isyan öncesi döneme odaklandıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışmada Yunanca kaynakların yanı sıra yukarıda belirtilen Türkçe kaynaklardan da isyan öncesi dönemde Yedi Ada'daki faaliyetler hakkında faydalanılmış, bununla birlikte bu çalışma ile özellikle isyanın ilk dönemine yönelik Yedi Ada'nın katkısı konusunda literatüre katkı yapılması amaçlanmıştır.

Çalışmada Yedi Ada'nın isyanın ilk dönemi sayılan 1821-1826 yılları arasındaki katkıları incelenmiştir. 1821'den itibaren isyana önemli katkı sağlayan Yedi Ada, 1826 yılından sonra bu desteği Mora'ya ulaştırılamamıştır. Bu desteğin kesilmesinde, İbrahim Paşa'nın ve Mısır-Osmanlı birliklerinin başarılı harekâtı sonrasında 1826 yılında Mesolongi ve Navarin gibi Mora'nın stratejik liman bölgelerinin ele geçirilmesinin payı büyüktür. Bu nedenle çalışmada 1821-1826 arası döneme ağırlık verilmiştir.

1. Yedi Ada'da Roma-Bizans ve Venedik Hâkimiyeti

İlk öce Atina, sonrasında ise Roma İmparatorluğu tarafından ele geçirilen Yedi Ada, Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra bir dönem Bizans egemenliğinde bulunmuştur. Özellikle o dönemin ana savaş gemisi olan kadırgaların lojistik yetersizlikleri Anadolu-İtalya-Kuzey Afrika ekseninde icra edilen harekâtlarda bu adaların lojistik açısından değerini ortaya koymuştur. Bu dönemde kadırgaların su tedarigi en büyük lojistik problemdi. Kürekçiler ve mürettebat için sürekli su tedarik etmek gerekiyordu. Örneğin 533 yılında Bizansın ünlü generali Belisaurus, Sicilya seferine giderken Zante adasında su ikmal yapmasına rağmen, sonrasında Mora yarımadasının batısında bulunan Modon bölgesinde de su ikmal için iki hafta durmak zorunda kalmıştı (Pryor, 2004: 86).

Roma'nın çöküşü ve Bizans hâkimiyetinin ortadan kalkmasından sonra Yedi Ada, uzun bir süre bölgedeki korsanların lojistik üssü olarak hizmet görmüştür. 13. yüzyılda yoğun bir şekilde Gotlar ve Vandalların saldırılarına maruz kalan Yedi Ada halkı bu süreçte Venedik'ten yardım istedi. Adaların

çağrısını fırsat bilen Venedikler, 1204 yılında buraya bir kuvvet göndererek, adaları ele geçirdi ve Venedik soyluları adalara yönetici olarak tayin edildi. Venedik'in bu adaları hızlıca ele geçirmesindeki bir diğer etken de 1204 yılında gerçekleşen Haçlı Seferi'nde İstanbul'un Haçlılar tarafından işgali ve yağmalanmasıydı. Bu sefer sonunda Bizans toprakları bölüşülürken Venedik özellikle Yedi Ada ve Girit'e sahip olmak için yoğun bir çaba sarf etmişti. Venedik bu adaları ele geçirdikten sonrada Korfu'da korsanlığı tam olarak engelleyememiş ve 1205-1206 yıllarında Korfu'ya Venedik'ten sürekli asker ve savaş gemisi göndermek zorunda kalmıştı. Venedik korsan sorununu hallettikten sonra ise bu adaları Girit'e göndereceği takviye kuvvetler için bir lojistik üs haline getirmişti (Maltezu, 2010: 25-27).

Venedik, ayrıca adalardaki Bizanslı asillerin de yönetime katılmasına izin veren bir sistem kurarak adalarda isyanın önüne geçmeyi hedeflemişti.²

Venedikliler, bölgede yönetimlerini sağlamlaştırdıktan sonra Yedi Ada'yı üs olarak kullanıp Yunanistan'ın batı kıyılarında bulunan Yanya, Butrunto, Arta ve Tesalya'yı da Venedik Devleti'ne kattılar (Arfoui, 2014: 6).

Venedik bu harekâtları sırasında adaları da tahkim etmiştir. Türk denizcisi Kemal Reis'in tanımına göre "Venedik'in Gözü" olarak adlandırılan Korfu Adası, özellikle bölgede çok önemli stratejik bir konumda bulunmaktaydı ve bu nedenle Venedikliler tarafından ileri üs haline getirilerek adada bulunan kaleler güçlendirilmişti (Atmaca, 2016: 237).

2. Osmanlılar ve Yedi Ada

1463 yılından itibaren, gittikçe artan Osmanlı deniz gücü karşısında Venedik adalar ve kritik noktalara yeni savunma zincirleri kurmuş ve bunları Venedikli komutanların emrine vermişti. Osmanlıların bu adalardaki her bir kaleyi ele geçirmesi için hem denizden hem de karadan çok iyi organize edilen bir kuşatma yürütmeleri gerekiyordu (Pryor, 2004: 174-175).

Osmanlı Donanması'nın bölgedeki ilk harekâtı 1477 yılında olmuş, 1463 yılında başlayan ve 16 yıldır devam eden Osmanlı-Venedik Savaşı'nda, Venedik'in yenilgiyi kabul etmesiyle 1479 yılında imzalanan barış antlaşmasında Zante, Kefalonya ve Ayamavra (Lefkada) adaları Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır (Arfoui, 2014: 7). Ne var ki, 1481 yılında bu adaları Venedik geri almış, 2. Beyazıd döneminden itibaren Mora yarımadasının güney batısında bulunan stratejik önemdeki Modon, Koron ve Navarin

² Venediklilerin Yedi Ada'yı işgal sürecini ve bu dönem adalarda kurulan Venedik idaresini ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz. Hiotis, 1980.

kaleleri için yapılan mücadelelerde, Yedi Ada Venedik Donanması için ileri ikmal üssü görevini görmüştür. Bu kapsamda Osmanlı deniz unsurları tarafından bölgeye yoğun akın harekâtları düzenlenmiş, fakat Yedi Ada da tam bir hâkimiyet kurulamamıştır. 1502 yılında Venedik'le yapılan barış anlaşmasıyla Lefkada adası Osmanlı egemenliğine, Kefalonya ve Zante adaları ise Venedik'e bırakılmıştır. 1502 yılı sonrası Yedi Ada'ya yönelik ilk büyük sefer Kanuni döneminde yapılan Korfu seferidir. 1537 yılında Osmanlı Devleti o dönem müttefiği olan Fransa'nın İtalya'da Piomente'ye yönelik harekâtına destek olmak için bölgeye ordu gönderme kararı almıştır. Bu esnada orduyu desteklemek için Korfu Adası açıklarında bulunan Osmanlı Devleti'ne ait 12 geminin Andrea Dorya komutasındaki Haçlı Donanması tarafından batırılmasını, Osmanlı Venedik'e savaş ilanı için önemli bir sebep olarak görmüştür. 25 Ağustos 1537 tarihinde 25 bin Osmanlı askeri ve 30 top Arnavutluk'ta bulunan Avlonya'dan Korfu Adası'na nakledilmiş, Ada'da ki Potamo kalesi alındıktan sonra 25 bin Osmanlı askeri daha Korfu'ya nakledilmiştir. Adadaki San Angelo Kalesi kuşatılmış, fakat hava koşullarının çok kötü olması ve kalenin direnişin uzun süreceğini anlaşılması üzerine Kanuni Sultan Süleyman'ın verdiği emirle kuşatmadan vazgeçilerek İstanbul'a intikale geçilmiştir. Bu dönüş sırasında Kefalonya Adası'na akın harekâtı düzenlenmiştir (Özsaraç, 2020: 108-109). Venedikliler bu savaş döneminde özellikle top dökümü ve kale savunması konusunda Osmanlılara direnebilecek düzeye ulaştıklarını da göstermişlerdir. Ayrıca Korfu seferi sonrasında Venedik 35 yıldır barış içinde olduğu Osmanlı İmparatorluğu ile barıştan vazgeçerek Papa'nın desteklediği kutsal birliğe katılma kararı almıştır (Tarakçı, 2009: 41-44). Osmanlılar bu dönemde Yedi Ada'da sadece akın tarzı operasyonlar için faaliyet gösterirken, Venedik için Yedi Ada, ileri savunma mevzisiydi ve her ne pahasına olursa olsun deniz kontrolünün bu bölgede sağlanması Venedik için birinci koşuldu. 16. yüzyılda Akdeniz'de büyük donanmaların karşılaştığı son savaş olan ve 1571 yılında meydana gelen İnebahtı Savaşı³ sonrası, Müslüman ve Hıristiyan Dünyası arasında resmîyet kazanmış bir barışa varıldı. Bu dönemde Adriyatik'te korsanlık faaliyetleri arttı. Adriyatik Denizi'nin doğu sahilleri Osmanlı hâkimiyetindeydi ama Osmanlı 1574 yılında yapılan bir anlaşma ile Adriyatik'te güvenliğin sağlanmasını

³ 7 Ekim 1571 tarihinde gerçekleşen İnebahtı Deniz Savaşı Osmanlı Donanması'nın büyük bir yenilgisi ile sonuçlanmıştır. Osmanlı Donanması'nda yaşanan komuta kontrol zafiyetleri ve Venedik-İspanyol müttefik donanmasının Kıbrıs'ın fethinin intikamını alma konusundaki kararlılığı bir araya gelince Türk denizcilik tarihinin en acı yenilgilerinden biri olan İnebahtı Deniz Savaşı'na yönelik ayrıntılı bir inceleme için bkz. Ballı, 2004.

Venediklilere bırakmışlardı (Bostan, 2009: 23). Ayrıca Venedikliler bu sularda korsanlık yapanlara karşı merkezi Korfu'da bulunan bir sahil koruma filosu oluşturmuştu (Bostan, 2011:112). 1683 Viyana bozgunu sonrasında ise, Venedikliler, Korfu Adası'nı ileri üs olarak kullanmış ve Mora yarımadasındaki Modon, Koron gibi bazı stratejik kaleler ile Atina ve Anabolu (Nafplou) kentlerini ele geçirmiştir. 1699 Karlofça Anlaşması ile Zante, Kefalonya ve Ayamavra (Lefkada) adaları Venediklilere bırakıldı (Arfoui, 2014: 10). Osmanlı İmparatorluğu'nun 1711 Prut Zaferi'nden sonra Mora'yı tekrar ele geçirmek için Venediklilere karşı bölgede ilan ettiği savaşta Modon ve Koron kaleleri ile Atina geri alınmış, Venedikliler Mora Yarımadası'nın dışına sürülmüştür. Bununla birlikte bu savaşlarda Osmanlı Donanması stratejik bir unsur olarak değil sadece ordunun Anadolu'dan lojistik desteğini sağlayan bir güç olarak kullanılmış, Venedik deniz kontrolünün yıpratılması gibi bir düşünce hayata geçirilememiştir.

Venedik buna karşılık uyguladığı denizci stratejiyle, Osmanlı Donanması'nı yok ederse Mora'da tekrar hâkimiyet kurabileceğini düşünmüştür. Bu kapsamda Osmanlı İmparatorluğu'nu zorlamak için Korfu Adası açıklarında bir donanma oluşturmuştur. Osmanlı donanmasının Çanakkale'den çıktığını haber alan Venedik donanması Korfu Adası'ndan güneydeki Zante Adası'na doğru ilerlemiştir. İki donanma arasında 8 Temmuz 1716 tarihinde Zante açıklarında gerçekleşen savaşta kesin bir sonuç alınamamıştır.⁴ Sonuçsuz kalan bu savaşta sonra Osmanlı ordusu 10 Temmuz 1716'da adaya asker çıkararak Korfu'yu kuşatmıştır. Burada 1537 yılında yapılan hata, yani deniz kontrolü sağlanmadan kuşatmanın başlatılması tekrarlanmıştır. Çünkü ada kuşatılmasına rağmen Venedik deniz gücü adayı sürekli takviye etmiştir (Atmaca, 2016: 268). Bu kuşatmada başlangıçta, Kaptanıderyâ Canım Hoca Mehmed Paşa komutasındaki donanma ve taşıdığı deniz piyadeleri süratle kaleyi kuşatmıştır. Bununla birlikte kalenin müstahkem olması⁵ ve kuşatma gücünün yetersiz kalması yüzünden sonuç alınamamıştır. Osmanlılar ağır toplarla donattıkları kalyonları, kale surlarını dövmekte yeterince etkin kullanamamışlardır. Bir taraftan Venedik donanmasının sürekli adaya lojistik destek sağlaması, diğer

⁴ 1716 yılında Mora batısındaki Osmanlı Donanması deniz harekâtını ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz. Panzac, 2020.

⁵ Korfu kalesi, İtalyan askeri mimar Michele Sanmicheli tarafından o dönemin yenilikçi dizaynı kullanılarak yıldız tabya sisteminde inşa edilmişti. Aynı mimar, Girit ve Dalmaçya kıyılarındaki birçok kalenin de benzer bir tarzda inşasında aynı mimar rol almıştır. Kale savunmalarında devrimsel bir etkiye sahip olan yıldız tabya sistemi ile ilgili ayrıntılı bir inceleme için bkz. Krauskopfh, 2020.

tarafından bir başka cephede Avusturya karşısında Petervaradin'de Osmanlı ordusunun yenilgi haberlerinin ulaşması sonucu kuşatma kaldırılmıştır (Atmaca, 2016: 268). Bu süreçte her ne kadar adalar Venedik egemenliğinde kalsa da özellikle 17. ve 18.yy. da adaların ekonomisinde ciddi sıkıntılar yaşanmaya başlanmıştır. Adalar halkının Venedik'e ödediği yüksek vergiler ve Venedik'in adalardan sürekli asker talebi bölgedeki ekonomik dengeleri bozmuştur. Örneğin bölgede önemli bir zenginliğe erişen ve tarım açısından verimli topraklara sahip olan Korfu adasında dahi sorunlar baş göstermiş, ada dışarıdan tarım ürünleri ithal etmek zorunda kalmıştır (Arfoui, 2014: 11). Yaşanan bu ekonomik sıkıntılara rağmen Yedi Ada Türk yönetiminden kaçan Yunanlılar için önemli bir sığınak görevi görmüştü. Özellikle Girit'in fethinden sonra birçok Yunanlı Girit'i terk ederek Korfu ve Zakynthos adalarına yerleşmeyi tercih etmiştir. Bu adalara gelen Yunan ailelerinden belli bir zenginliğe ulaşanlar ise çocuklarını eğitim için Padova Üniversitesi'ne göndermeye başlamışlardır (Argiros, 2021: 10-11).

Venedik hâkimiyeti döneminde bu adalar bir yandan İtalyan kültürü sayesinde batı dünyasına açılırken, diğer yandan Mora'daki Yunanlılarla deniz ticareti yoluyla bağlarını korumuştur. Bölge halkının genelde İtalyanca konuşabilmesi, matbaanın yoğun kullanımı ve Korfu adasında ilk Yunan üniversitesi denilebilecek sürekli bir eğitim kurumunun varlığı gibi nedenlerle bu adalarda daha sonra "İyon Okulu" olarak adlandırılan güçlü bir kültürel ortam oluşmuştur (Kayapınar-Batan, 2019: 172-173).

3. Yunan İsyanı⁶ Öncesi Yedi Ada

1789 Fransız İhtilali sonrası Napolyon'un komuta ettiği Fransız Ordularının Venedik'i işgali ve 17 Ekim 1797 yılında yapılan Campo Formio Anlaşması ile Yedi Ada'nın egemenliği Fransa'ya geçmiştir.

---

⁶ Yunan tarih yazımında 1821 yılında başlayan ve Yunanistan'ın kurulmasına yol açan çatışma süreci "Bağımsızlık Savaşı" olarak nitelenirken, Türk kaynaklarında yaşanan çatışma süreci "İsyan" olarak nitelenmektedir. Çalışmada bu kapsamda "Yunan İsyanı" tabiri kullanılacaktır. Yunan tarih yazımında isyanın, 25 Mart 1821'de Kalavrita bölgesindeki bir manastırda Patrik Yermanos'un liderliğinde başladığı belirtilmektedir. Halbuki isyanın önderlerinden olan Kolokotronis isyanın 22 Mart 1821'de Patra ve Kalamata şehirlerinde eş zamanlı olarak başladığını belirtirken, Metropolit Yermanos da anılarında belirtilen tarihte Kalavrita'dan uzakta bir köy olan Nezara'da bulunduğunu söylemektedir. Kalavrita bölgesinde isyanın Metropolit Yermanos tarafından başlatıldığına yönelik ilk eser, 1824 yılında Fransız seyyah François Charles H.L. Pouqueville tarafından kaleme alınmıştır. 15 Mart 1838 tarihinde Kral Otto tarafından çıkarılan bir kararnameyle, aynı zamanda dini bir gün olan 25 Mart tarihinin isyanın başlangıç tarihi olarak esas alınacağı bildirilmiştir; bkz. Özsüer, 2019: 259-265.

Fransa'nın 1797 yılında Korfu'yu ve diğer adaları işgali Osmanlı-Fransız ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.⁷

Bu adaların stratejik önemini Fransa'nın, Osmanlı Devleti'ne göre daha iyi kavradığı söylenebilir. Örneğin Napolyon; 16 Ağustos 1797 tarihinde yazdığı bir mektupta Korfu, Zante ve Kefalonya adalarının Fransa için bütün İtalya'dan daha önemli olduğunu, eğer tercih yapma şansı olsaydı bütün İtalya'yı Avusturya'ya bırakıp ticaret ve zenginliğin birleştiği bu adaları tercih edeceğini söylemişti (Argros, 2021: 2).

Ayrıca Fransızlar Venedik'in denizcilik tarihini iyi incelemişlerdir. Bu kapsamda dönemin Fransız askeri raporlarında bu adalarda toplam 760 kale ve hisar bulunduğu, bu kale sayısının çokluğunun Venedik'in bu bölgeyi ileri bir üs olarak görmesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu kapsamda Napolyon'un Doğu Akdeniz stratejisi içinde bu adalar ileri üs olarak seçilmesi bir rastlantı değildir (Arfoui, 2014: 37-38).

Fransızlar Yedi Ada'yı işgal ettikten sonra burada Fransız Devrimi'nin fikirlerini yaymak için faaliyetlere başlamıştır. Bu kapsamda Kefalonya'da düzenlenen ve soyluluk rütbelerinin kaldırıldığı törene diğer adalardan da yoğun katılım olması ilginçtir (Arfoui, 2014: 30). Venedikliler'in kötü muamelesi nedeniyle adalarda yaşayan Rumlar, Fransızları kurtarıcı olarak karşılamıştır. Bu da Fransızların planının bir sonraki aşaması olan, adalarda yaşayan halka milliyetçilik konusunda yaptıkları propaganda işlerini kolaylaştırmıştır.

Fransızlar devrim fikirlerinin de etkisiyle adalarda Venedik'ten farklı bir yönetim sistemi benimsemiştir. Bu kapsamda Venedikliler Yunan soylularla uzlaşarak halkı kontrol ederken, Fransız yönetimi ise soyluları aradan çıkararak daha çok orta sınıf ve tüccarlarla iş birliği yapmayı tercih etmiş ve bu kapsamda milliyetçilik kozunu oynamıştır.

Adalarda Yunanlıların sempatisini kazanmak maksadıyla, okullarda Yunanca eğitim dili olarak benimsenmiş, kanunlar Yunanca olarak yazılmaya başlanmış, Korfu'da Yunan klasiklerinin de yer aldığı büyük bir kütüphane kurulmuştur (Koukou, 1963: 50).

---

⁷ O döneme kadar Osmanlı İmparatorluğu ile ilişkisi daha çok ticari alanda olan Fransa, bu anlaşma ile Osmanlı ile sınır komşusu olmuş ve imparatorluğu işgal konusunu gündemine almıştır. O döneme dair Osmanlı-Fransa ilişkilerinin tarihsel boyutuyla inceleyen bir çalışma için bkz. Şahin, 2009: 277-315.

Yunan isyanının düşünsel önderlerinden Velestinli Rigas'ın⁸ yakalanmasından sonra Ocak 1798 ayında Rigas'ın yakın arkadaşlarından Hristoforos Perevos Türk yönetiminden kaçarak Korfu'ya ulaşmayı başarmış ve burada Rigas'ın fikirlerinin yayılması için önemli katkılarda bulunmuştur.⁹

Bu propagandanın etkisinin ne kadar güçlü olduğu 25 yıl sonra yaşanacak Yunan İsyanı'nda ortaya çıkacaktır. Fransızlar bir yandan adalarda yaşayan halka milliyetçilik fikirleri aşılarken, diğer yandan ise bu adaların karşı kıyısında bulunan Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa'yı¹⁰ Osmanlı Devleti'ne karşı isyana kışkırtmışlardır (Finlay, 2014: 57).

Fransızların bölgede bu geniş çaplı faaliyetleri İngiltere tarafından yakından takip edilmektedir. Bu kapsamda Fransa'nın Doğu Akdeniz'de yayılmasını engellemek isteyen İngiltere'nin desteği ile daha önce Osmanlı tarihinde görülmeyen bir olay yaşanmıştır. Osmanlı Devleti ve Rusya arasında İngiltere desteği ile bir ittifak kurulmuştur. İttifakın ilk amacı Fransızların Yedi Ada'dan çıkarılmasıdır. Fransızlarda bu ittifaka cevap

⁸ Yunanlılar tarafından Yunan İsyanı'nın düşünsel temellerini atan kişi olarak nitelenen Rigas Ferreos 1757-1798 yılları arasında yaşamıştır. Fenerli Rum aileleri ile kurduğu yakın ilişki ve birçok dili konuşabilme yeteneği sayesinde dönemin önemli kültür akımlarını öğrenmiş, Fransız İhtilali'nin eşitlik ve özgürlük fikirlerinden etkilenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda sadece Hristiyanların değil Müslümanların da ezildiğini düşünen Rigas sık sık dönemin yöneticilerine karşı din farkı gözetmeksizin halkı ayaklanmaya çağırmıştır. Yunan tarih yazımında genellikle eşitlikçi bir kişi olarak tanımlanırken, Osmanlı İmparatorluğu yerine kurulacak bir Balkan Federasyonu'nda ana dilin Yunanca olmasını önermesi Rigas'ın milliyetçi düşünceleri açısından dikkat çekicidir. Rigas'ı ve fikirlerini ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz. Ed. Karambelopoulos, 2005. Rigas'ı ve Namık Kemal'i karşılaştırmalı inceleyen bir çalışma için bkz. Çete, 2017: 113-128.

⁹ İsyanın ilk dönemlerinde Korfu'daki gizli örgütlenmeleri, adalardan Mora'ya cephaneye gönüllü naklini ve bu konuda Perevos'un katkılarını kendi kaleminden inceleyen bir eser için bkz. Perevos, 1836.

¹⁰ Yanya Valisi olan ve o dönemin en önemli isyanlarından olan Pazvantoğlu İsyanının bastırılmasında gösterdiği başarı neticesinde üç tuğlu vezirlik verilmiş olan Tepedelenli Ali Paşa, Epir bölgesindeki Yunan ve Arnavut çetelerin imhasında gösterdiği başarıyla dikkatleri üzerine çekmiştir. Napolyon Savaşları sırasında bağımsız bir devlet kurmak için Fransızlarla iş birliği faaliyetlerini arttıran Paşa, 2. Mahmut'un merkezi idare kurma girişimlerinin karşısında yer almış ve isyan etmiştir. İsyanın bastırılması bölgenin zorlu coğrafi şartları nedeniyle oldukça uzun sürmüştür. Bu karışık ortamdan faydalanan Yunan asileri, Osmanlı güçlerinin Yanya bölgesinde olmasından faydalanarak Yunan isyanının ilk döneminde önemli kazanımlar elde etmiştir. Tepedelenli Ali Paşa'yı ve isyanını inceleyen bir çalışma için bkz. Hamiyet Sezer, *Tepedelenli Ali Paşa İsyanı*, Doktora Tezi, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995. Ayrıca Tepedelenli'nin Fransızlarla ilişkileri ve bağımsız bir devlet kurma fikrini farklı açılardan inceleyen bir eser için bkz. Fleming, 1999.

vermekte gecikmemiştir. 3 Haziran 1799 tarihinde Fransızlar Osmanlı Hükümeti'ne gönderdikleri bir yazıyla, bu ittifakın Osmanlıya zarar vereceğini, Rusların amacının Yedi Ada'yı işgalden sonra Mora'daki Osmanlı tebasını (Rumlar kastedilmektedir) ayaklandırıp, Osmanlıya savaş ilan etmek olduğunu belirtiyorlardı (Arfoui, 2014: 67).

Bu kapsamda başta Korfu olmak üzere Yedi Ada'nın Fransız işgalinden kurtarılmasını amaçlayan Osmanlı Rus müttefik deniz kuvvetleri Kasım 1798'de harekete geçmiştir. Kuşatmaya katılan Osmanlı donanmasında 6 kalyon, 9 firkateyn, 4 korvet ve birkaç küçük tekne bulunuyordu. Ruslar, donanmanın hareketinden önce Ortodoks din adamları vasıtasıyla adalarda yaşayan halkı Fransızlara karşı ayaklanmaları için örgütlemişti. Fransızlar ise, Osmanlı Rus ortak filosu hakkında yeterli istihbaratı alamamaları sonucunda gerekli savunma hazırlıklarını yapamamışlardı. Rus Filosu'nun Fransızların İtalya'dan adalara asker naklini engellemeleri ve Korfu'nun etrafındaki adaların ele geçirilmesi sonucunda Fransızların ikmal yollarının kesilmiş, 1799 Mart'ında Korfu'daki Fransız güçleri çok fazla direnmeden Osmanlı-Rus birleşik donanmasına teslim olmak zorunda kalmıştır (Bostan, 2017: 234-241).

Bu harekâta uygulanan stratejinin denizcilik boyutu bir kez daha açığa çıkmıştır. Çünkü Osmanlıların 1537 ve 1716 kuşatmalarının başarısız olmasının ana sebebi Venedik Donanması'na karşı bölgede deniz kontrolünün sağlanamamasıdır. Ama yukarıda belirtildiği üzere Fransızların İtalya'daki Ancona'dan güçlerini Korfu'ya nakletme çabaları Ruslar tarafından deniz kontrolü sağlanarak engellenince Korfu çok fazla direniş göstermeden teslim olmak zorunda kalmıştır (Panzac, 2020: 256-257).

Ayrıca Korfu kalesine sığıp 5 Fransız firkateyni ve 11 ufak nakliye gemisi de savaşın sonunda ele geçirildi. Savaş sonunda adalarda Osmanlı ve Rus ortak üssü kuruldu.

İngiltere'nin girişimiyle 21 Mart 1800 tarihinde "7 Ada Cumhuriyeti" kuruldu. Bu Cumhuriyet Osmanlı Devleti'nin himayesinde ve Rusya'nın korumasında bulunacaktı. Osmanlı kaynaklarında Cezâyir-i Seb'a-i Müctemia Cumhuru olarak geçen bu yeni devlet, himayesinde olduğu Osmanlı İmparatorluğuna yıllık 25.000 kuruş cizye ödeyecek, bunun dışında Osmanlı İmparatorluğu bu devletten başka adlarla herhangi bir vergi tahsil etmeyecekti (Arfoui, 2014: 82-83). Osmanlı Devleti ayrıca Dubrovnik'e tanıdığı ticari ayrıcalıkların aynısına bu yeni cumhuriyete de tanımayı kabul etmişti (Örenç, 2013: 385).

3 Nisan 1800 tarihinde yayımlanan bir ferman, kurulan bu cumhuriyetin Osmanlı Devleti ile ilişkilerine ışık tutması açısından ilginç ifadeler içermektedir. Fermana göre, Adalar Osmanlı Devleti'ne bağlıdır fakat fırtına veya acil tamir halleri dışında Osmanlı gemileri bu adalarda üslenemeyecektir. Osmanlı gemileri, Korfu Adası'na her ne sebeple olursa olsun giriş için adadaki yerel yöneticilerden izin alacaktır. Ayrıca adalara Müslüman halkın yerleşmesi yasaklanmaktadır (Öztunç, 2007: 34-36).

Yeni kurulan cumhuriyette tekrar Venedik tarzı yönetime geçilmiş, Yunan soylulara hakları iade edilirken, tüm adalardan gelen ve 14 temsilciden oluşan Korfu'da kurulacak bir meclis öngörülmüştür. Ne var ki adalardaki orta sınıfların huzursuzluğu nedeniyle 1803 yılında tüccar ve zanaatkarlara temsilde yeni haklar tanıyan daha liberal bir düzenleme kabul edilmek zorunda kalmıştır (Verykios, 1964: 24).

Ne var ki kurulan bu devlet çok uzun ömürlü olmayacaktır. Burada esas unsur Rusya'nın bu bölgede var olma arzudur. Bu nedenle Ruslar, Osmanlı ile yaptıkları anlaşma hilafına bu adalardan askerlerini çekmeyecek, ayrıca adalarda yaşayan Rumları Ortodoksluk bağlarını kullanarak isyana teşvik edeceklerdir. Ayrıca Ruslar ileride Osmanlı Devleti'ne karşı kullanmak üzere adalarda yaşayan Rumlara yönelik Fransızların yaptığı milliyetçilik propagandasını sürdürme kararı almışlar, böylece hem dini hem de milli açıdan kendilerine müzahir bir kitle yaratma politikasını izlemişlerdir (Günay, 2005: 269). Bölgede büyük bir gücü bulunmayan Osmanlı Devleti Rusya'nın bu faaliyetlerini bilmesine rağmen sadece diplomatik itirazlarla yetinecektir. Avrupa'daki güç dengelerinin değişmesi neticesinde 1807 yılında Rusya ile Fransa arasında imzalanan Tilsit Anlaşması ile adalar Ruslar tarafından Osmanlı Devleti'ne haber bile verilmeden tekrar Fransa'ya devredilmiştir.¹¹

Fransızlar, bölgenin kontrolünü sağlamak için İtalya'dan 24 kalyondan oluşan bir kuvveti ve yaklaşık 5000 askeri Korfu'ya gönderdiler. Ruslar bu askeri gücün önce Korfu'yu, sonrasında ise buradan hareketle diğer adaları ele geçirmesine yardımcı oldular (Arfoui, 2014: 150).

Fransızların, Yedi Ada'ya geri dönmeleri Osmanlı için beklenmedik bir sonuçtu. Bu nedenle Tepedelenli Ali Paşa'ya gönderilen bir fermanla Fransızların adalara yönelik takviye güç getirme gibi hareketlerinin izlenmesi, Mora'da ve Bosna'da gerekli tedbirlerin alınması isteniyordu.

¹¹ Modern Türk tarihçiliğinde bu konuyu ilk kez ayrıntılı şekilde inceleyen bir makale için bkz. Uzunçarşılı, 1937: 627-639.

4. İngiliz Hâkimiyeti Döneminde Yedi Ada

Adalar Tilsit Anlaşması ile Fransa'ya verilmesine rağmen 1809 yılında Fransız ve İngiliz donanmaları arasında Zakynthos adası açıklarında gerçekleşen çatışmalardan sonra Zakynthos ve Kefalonya, 1810 yılında Lefkada ve 1814 yılında ise Korfu İngiliz donanması tarafından işgal edilmişti (Argiros, 2021: 19).

Bu işgalde rol oynayan en önemli husus İngilizlerin Hindistan ve Doğu Akdeniz ticareti için bu adaların stratejik önemini anlamış olmalarıydı (Kapetanakis, 2012: 202-203).¹² Ayrıca bir taraftan adalarda yeterli Fransız savunma gücünün bulunmayışı, diğer taraftan Fransızların adalara getirdiği ilave vergilerin İngiltere tarafından kaldırılacağına açıklanması sonucunda adalar İngiliz işgaline kolaylıkla girmişti (Arfoui, 2014: 174).

İşgal sonrası İngiltere tarafından Yedi Ada halkına yayımlanan beyanname; İngiltere'nin ada halkını baskıcı yönetimden kurtarmaya geldiği, amaçlarının adalarda ticari ve sosyal hakların garanti altına alındığı bir yönetim kurmak olduğu belirtilmişti (Temperley, 1925: 9).

Ada halkı ve Mora'daki Osmanlı yönetiminden işledikleri suçlar nedeniyle kaçan Yunanlılar, İngilizlerin düzenli maaş ve silah sözüne inanarak yoğun bir biçimde bölgede kurulan gönüllü birliklerine katılmıştı. İngiliz kayıtlarına göre ilk başta 600 kişiyle kurulan birliğe, birkaç ay içerisinde katılan gönüllülerin sayısı 6000'i geçmişti (Dakin, 1972: 28). Bu birlikte görev yapanlar bir yandan batı tarzı savaşı öğrenirken diğer yandan İngiltere'ye yakınlık duymaya başlıyorlardı.

Bununla birlikte adaların geleceği konusunda İngiliz hükümeti ikiye ayrılmıştı. Sömürgeler bakanlığı ve İngiliz ordusu adaların güvenlik gerekçesiyle İngiltere'ye ilhakını savunurken, Sör Richard Church¹³ gibi etkili Filhelenler adalarda İngiltere'nin kontrolünde yarı bağımsız bir devlet kurmanın daha etkili olacağı görüşünü ileri sürüyorlardı. Adaların stratejik konumu seçilen yönetim tarzında belirleyici olacaktı. İngiltere için önemli olan Akdeniz ticaretinin kontrolünde olması ve Hindistan'a erişiminin

¹² İngiltere benzer bir stratejiyi daha sonra Kıbrıs üzerinde de uygulayacaktır. Bu konuda ayrıntılı bir çalışma için bkz. Balyemez ve İnce, 2018: 855-870.

¹³ İrlandalı bir subay olan Richard Church, Yedi Ada'da İngilizler tarafından kurulan ve Yunanlıların görev yaptığı York Dükü'nün Yunan Hafif Piyade Alayı'nda görev yapmış, daha sonra ise Yunan İsyanı'nın son safhasında Yunanlı asilerle birlikte Türklere karşı savaşmıştır. Bahse konu alayın düzenlenmesi ve başlangıçta 600 Yunanlıdan kurulu alayın genişletilmesinde Church'ün büyük faydaları olmuştur. York Dükü'nün Yunan Alayı hakkında ayrıntılı bir inceleme için bkz. Pappas, 2021: 119-142.

kesilmemesiydi. Bu nedenle zayıf Osmanlı İmparatorluğu'nun Mora'daki toprakları da bu adalardan kontrol edilebilirdi. Aynı stratejik nedenlerle Rusya da adalarda etkisini sürdürmek istiyordu (Paschalidi, 2009: 80-81).

Bölgede etkin olmak isteyen bir diğer güç ise Avusturya idi. İtalya'nın kuzeyini etki altına alan Avusturya, gücünü daha da genişletmek için bu adaların egemenliğini kendisine verilmesi görüşünü ileri sürdü. Rusya ise bu adaların bağımsız olmasından yanaydı. Kendisi de Yedi Ada doğumlu olan Rus Dışişleri bakanı Kapodistria'ya¹⁴ göre adalar İngiltere veya Avusturya'ya bırakılmamalıydı.

Rusya'nın bu görüşüne karşılık İngiliz yetkililer, Osmanlı sınırı yakınındaki bu kadar küçük bir adalar grubunun bağımsız olmasının Avrupa güçler dengesini bozabileceğini ileri sürerek bağımsızlık fikrine karşı çıktılar (Paschalidi, 2009: 84-85)

Napolyon'un kesin olarak yenilmesiyle birlikte Avrupa'da tekrar denge kurmak için 1815 yılında toplanan Viyana Kongresi'nde Yedi Ada'nın geleceği de tartışıldı. Dönemin İngiliz yönetimine Viyana Kongresi sırasında İngiliz Filhelen ve adalardaki askeri birliğin komutanı Church tarafından sunulan memorandum, Yedi Ada'nın İngiltere için neden önemli olduğunu ortaya koyuyordu. Church'e göre, Yedi Ada'ya hükmeden güç ileride bağımsız bir Yunanistan'ın kaderi üzerinde büyük bir etkiye sahip olabilirdi. O dönem 500'den fazla ticari gemiye sahip olan Yunanlılar ileride bağımsız olurlarsa, bu durumda aynı güç Doğu Akdeniz'de de büyük bir kazanım elde etmiş olacaktı. Eğer İngiltere Yedi Ada konusunda bu fırsatı kaçırırsa yerini Rusya doldurabilirdi ki bu İngiliz çıkarları için iyi olmazdı. (Dakin, 1972: 28) Sonunda Church'ün görüşleri doğrultusunda, Yedi Ada'nın İngiltere'nin korumasında özerk bir yapıda olmasına karar verilmiş, bu kapsamda 5 Kasım 1815 tarihinde İngiltere ile Rusya arasında Paris Anlaşması imzalanmıştı.

¹⁴ 1816-1822 yılları arasında Rusya Dışişleri Bakanı olan İ. Kapodistrias, Korfu kökenli soylu bir aileden geliyordu. Yunan İsyanı'nın başarı ile sonuçlanması üzerine Yunanistan'ın ilk yöneticisi olan Kapodistrias, ülkeyi bir yandan modernleştirirken, diğer yandan ise Rusya benzeri bir yönetim kurmaya çalışmıştı. Kapodistrias'ın modernleşme hamleleri Yunan İsyanı'na katılan bazı soylu ailelerin tepkisini çekmiş ve de 27 Eylül 1831'de o dönem Yunanistan'ın başkenti olan Nafplion kentinde Mavromihalis ailesinden iki kardeşin düzenlediği suikastta hayatını kaybetmiştir. Kapodistrias'ın hem dış politikada izlediği Rusya'ya yakın tutumun, hem de Yunanlı elit ailelerin siyasetteki etkisini kırma girişiminin suikaste uğramasında eşit derecede rol oynadığını savunan bir eser için bkz. Frary, 2015.

Bu anlaşma sonucunda uzun yıllardan sonra ilk kez Osmanlı yönetiminde olmayan özerk bir Yunan siyasi yapısı ortaya çıkmıştı (Clogg, 1997: 47).

İngiltere'nin bu özerk adaların ilk yöneticisi olarak seçtiği kişi bile, İngiltere'nin Akdeniz politikasındaki tutarlılığı göstermekteydi. Yedi Adalar'ın ilk yöneticisi olarak atanan kişi Malta valisi Sör Thomas Maitland idi. Kendisi Malta valiliği sırasında İngiliz kanunlarının uygulanması ve İngiliz deniz ticaret filosunun adadaki faaliyetlerinin organizasyonundaki sert ve kararlı tutumu ile tanınıyordu. Daha önce Hindistan ve Karayip Adaları'ndaki sömürgelerde görev alan Maitland, özellikle sömürge haline getirilen toprakların idaresi konusundaki yetenekleri ile dönemin İngiliz siyasetinde öne çıkmıştı.¹⁵

Sör Maitland'ın Yedi Ada halkı hakkındaki görüşleri oldukça olumsuzdu. Ona göre ada halkı rüşvetle bozulmuş bir ahlaka sahipti ve onları düzen içinde tutarak İngiliz İmparatorluğu'nun çıkarlarını korumanın tek yolu sert ve güçlü bir idare sistemi kurmaktı. Yedi Ada halkı kendi kendilerini yönetecek politik olgunluğa erişmemişti ve Rusya ile Fransa'nın bu adalarda kurmaya çalıştığı sistem tamamen yolsuzluğa batarak işlemez hale gelmişti (Paschalidi, 2009: 97-98).

Osmanlı Devleti İngiltere'nin Yedi Ada'yı işgaline diplomatik olarak itirazlarını belirtse de bunlar dikkate alınmamıştır. Bölgede güçlü bir varlığı bulunmayan Osmanlı Devleti 1819 yılında İngiltere ile imzaladığı bir anlaşmayla bu adalardaki İngiliz egemenliğini ve bu adalarda yaşayan Rumların ticaret ve diğer konularda İngiliz vatandaşı gibi muamele göreceği hususlarını kabul etmek zorunda kalmıştı. Buna karşılık İngiltere ise, Mora'dan kaçarak gelen Yunanlıların adalarda oluşturduğu askeri birlikleri dağıtma sözü vermiş, bu Yedi Ada'daki Yunanlıların yoğun tepkisine neden olmuştu (Dakin, 1972: 27-28).

Yedi Ada halkının bu tepkisine rağmen, İngiltere bir yandan adalarda yeni bir yönetim sistemi kurmaya çalışırken, ekonomik açıdan da kendi çıkarlarına uygun bir sistem kurmakta gecikmemişti. Bu kapsamda, özellikle Korfu'da kırsal tarım okulları açarak zeytin ve zeytinyağı ticaretinde daha kârlı hale gelmeyi amaçlarken, diğer adalarda da kasaba merkezlerinde açtığı okullarla bölge tüccarlarının daha fazla gelişmesini ve böylece imparatorluğun ticaret gelirlerinin artmasını hedeflemişti (Paschalidi, 2009: 10).

¹⁵ Sör Thomas Maitland'ın Hindistan, Karayipler, Malta ve Yedi Ada'daki yönetimini ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz. Dixon, 2019.

1817 yılında Yedi Ada yönetimi için Sör Maitland'ın taslağını oluşturduğu anayasa Londra tarafından onaylandı. Maitland tarafından oluşturulan sistem, ada halkının idari yönetime katılmasını mümkün olduğunca kısıtlarken, her türlü yargı ve idari denetim konusunda son karar mercii İngiliz valisi olacaktı.¹⁶ Bununla birlikte ada halkından gelecek tepkileri azaltmak için, adada Ortodoks kilisesinin mal varlıkları tanınıyor, Yunanca İngilizcenin arkasından ikinci resmi dil olarak kabul ediliyordu (Paschalidi, 2009: 104-105). İngilizler adalardaki eğitime de önem verecek şekilde bir sistem geliştirmeye çalışıyordu ve burada İngiliz eğitim sistemine benzer bir sistem kurulması öngörülüyordu.¹⁷

Maitland yönetimi ve 1817 anayasasına ilk itiraz Rusya'dan geldi. Rus Dışişleri Bakanı olan Kapodistrias aynı zamanda Korfu kökenli zengin bir aileden geliyordu ve bölgedeki gelişmeleri akrabalık bağlarını kullanarak yakından izliyordu. 3 Temmuz 1818 tarihinde İngiliz Dışişleri Bakanına gönderdiği bir notada, Yedi Ada'da uygulamaya giren anayasanın adalıların haklarını ihlal ettiğini ve bu anayasa uygulandıkça adalarda çeşitli sorunların doğacağına yönelik kaygılarını belirlemiştir (Paschalidi, 2009: 124-125).

1819 yılında ailesini görmek için Korfu'yu ziyaret eden Kapodistrias İngiliz yönetimini yerinde inceleme fırsatı bulmuştu. Daha sonra Londra'yı ziyaret eden Kapodistrias, Yedi Adalardaki İngiliz yönetime yönelik eleştirilerini yazılı bir şekilde İngiliz Hükümeti'ne bir kere daha ilettili. Dönemin İngiliz Dışişleri Bakanı tarafından kendisine gönderilen cevapta ise; adalardaki yönetimin tamamen yasal haklarını kullandığı ve Kapodistrias'ın eleştirilerinin gerçeği çarpıtmaya dayandığı belirtiliyordu.

Ne var ki Kapodistrias'a verilen cevaba rağmen, İngilizler adalarda yaşayanları daha alt bir kültür olarak görüyorlardı. Onlara göre, 19.yy. İngiltere'si insanlığın tüm kazanımlarını barındırıyordu ve Avrupa'daki Fransız rakiplerinden çok daha üstündü. Protestanlık ise Hristiyanlığın diğer mezheplerine göre daha büyük bir üstünlüğü İngiltere'ye kazandırmıştı. Bu kapsamda özellikle 19.yy. genç aristokratlarının adalara yaptığı gezilerden sonra tuttıkları notlar ve yayımladıkları anı defterleri İngiltere'nin ada kültürüne bakışını şekillendirmişti. Her ne kadar Yedi Ada halkının Yunan halkının bir parçası olduğunu kabul etseler de özellikle

¹⁶ İngiltere, 19'ncü yüzyılın sonunda Osmanlı Devleti'nden kiraladığı Kıbrıs adasında da benzer bir idari yapı kurmuş ve kendi sömürge sistemini tesis etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Balyemez, 2021.

¹⁷ İngiliz hâkimiyeti döneminde Yedi Ada'daki eğitim faaliyetlerini Korfu özelinde ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz. Kurkumelis, 2002.

Venedik, Osmanlı, Fransız hâkimiyetinden dolayı adaların antik kültürden çok uzak olduklarını düşünüyorlardı (Paschalidi, 1009: 42-46).

Bölgeye 1820 ve 1830'lu yıllarda gelen İngiliz gezginler bir yandan İthaki'yi Odiseus'un adası olarak anıp, Korfu halkının antik Yunanca konusundaki bilgisini görmeye çalışırken, diğer yandan adaların bulunduğu Akdeniz iklimi nedeniyle insanların tembel olduklarını ve Anglo Saksonların disiplinli çalışma anlayışının buralarda bulunmadığını günlüklerine yazmaktaydı (Paschalidi, 2009: 50).

Ayrıca adalara gelen İngiliz yöneticiler ve gezginlere göre, ada halkının geri kalmasındaki asıl etkenlerden biri de Ortodoks kilisesinin geleneksel tutumuydu. Özellikle kadınların eğitimi, modern toplum hakları vb. gibi konularda kilisenin yoğun baskısı nedeniyle ada halkının geri kaldığını günlüklerinde belirtmekteydiler.

İngiliz gezginlerin adalılara yönelik bu görüşlerine rağmen, adalılar özellikle deniz ticaretinde çok aktif bir rol oynamaya devam ediyorlardı. İsyân öncesi dönemin kayıtlarına göre Yedi Ada'dan kalkan ve genelde Yunanlılarının işlettiği gemiler Karadeniz ve Doğu Akdeniz'e Balkanlardan taşınan yüklerin yaklaşık %70'ini taşıyorlardı. Bu gemiler dönüşlerinde ise Karadeniz ve Doğu Akdeniz limanlarından aldıkları yükü Batı Akdeniz'e ve özellikle Ceneviz ile Fransız limanlarına naklediyorlardı (Kapetanakis, 2012: 206-207).

İngiliz savaş gemileri korumasında ve genellikle gittikleri bölgedeki İngiliz konsolosların desteğini sağlayarak yapılan bu ticaret adalarda önemli bir zenginliğini birikmesine yol açmıştı (Kapetanakis, 2012: 213-214)

5. Yunan İsyanı ve Yedi Ada

1821 yılında patlayan Yunan İsyanı öncesinde adadaki İngiliz valisi İngiltere'nin çıkarlarına olduğu için Osmanlı imparatorluğuna yakın bir politika izlemekteydi. Bu kapsamda İngiltere'ye bırakılan Parga bölgesini savunması güç olduğu gerekçesiyle 17 Mayıs 1817 tarihinde 150.000 İngiliz lirası karşılığında Osmanlı yönetimine satmakta bir aykırılık görmemişti. Parga'nın satışı Filiki Etery'a da büyük bir rahatsızlık yaratmıştı. Bölgedeki yaklaşık 4000 Yunanlı evlerini ateşe vererek şehri terk etmiş ve büyük kısmı Türk hâkimiyeti yerine İngiliz hâkimiyetini tercih ederek Yedi Ada'ya geçmişti.¹⁸

¹⁸ Parga'nın isyan öncesi durumu ve satışının yarattığı huzursuzluğu inceleyen bir eser için bkz. Perveros, 1844.

Parga'nın satışının getirdiği huzursuzluğa rağmen, İngiliz yönetimi döneminde başta Korfu olmak üzere adalarda Filiki Eteria derneği hızla örgütlenmekte ve isyan için gerekli ortamı hazırlamaktaydı.¹⁹ Hatta örgüt faaliyetlerinde o derece ilerlemişti ki, Korfu Adası'nda derneğin başkanlığı teklif edilen Kapodistrias, bu öneriyi kişisel gerekçelerle reddederek yerine Rus çarının yaveri Aleksandr İpsilanti'yi önermişti.²⁰

1818 yılına gelindiğinde Yunan isyanının ünlü komutanlarından Petrobey Mavromihal de Mora'dan kaçarak Yedi Adaya gelmiş ve burada Filiki Eteria'ya katılmıştı.²¹

Adaların deniz ticareti için stratejik konumu ve İngiliz hâkimiyetinde yaşanan ekonomik gelişme adalarda fikir hareketlerinin de artmasına yol açmıştı. Bu kapsamda Filiki Eteria'nın en rahat hareket ettiği ve örgütlendiği bölgelerden birisi de Yedi Ada'ydı.²²

¹⁹ 1814 yılında Odesa'da 3 Yunanlı tüccar tarafından kurulan ve Yunanistan'ın bağımsızlığını hedefleyen Filiki Eteria adlı örgüt, 1818 yılında merkezini İstanbul'a taşımıştır. Yunan İsyanı'nın hazırlanması safhasında çok aktif olan örgüt özellikle doktor, tüccar ve avukat gibi dönemin aydın Yunanlılarını bünyesine katarak isyanın fikir önderliğini üstlenmiştir. Bahse konu örgüte yönelik Türk ve Yunan tarih kitaplarındaki anlatım farkları için bkz. Ayanoglu, 2011.

²⁰ Yunan İsyanı'nın düşünsel temellerinde önemli bir rol oynayan Filiki Eteria Örgütü ve Kapodistrias'ın ilişkileri hakkında ayrıntılı bir inceleme için bkz. Papanikolau, 2007.

²¹ Ailesi Osmanlı yönetimine karşı 1770 yılında ayaklanan Petrobey, gençliği süresince Mora dağlarında topladığı hırsız çeteleriyle Osmanlı İmparatorluğu'na karşı isyan etmiştir. Daha sonra yakalanacağını anlayınca o dönem Fransız hâkimiyetinde bulunan Yedi Ada'ya geçerek burada Fransızlardan askeri eğitim almış, bu sırada milliyetçilik fikri ile tanışmıştır. 1818 yılında Filiki Eteria üyesi olmuş, 1822 yılında ise emrindeki isyancı çetelerin yönetimini oğluna bırakarak siyasete atılmış, aynı dönemde batı kamuoyunun desteğini sağlamak için dönemin Avrupalı liderlerine mektuplar yazmıştır. Yunan İsyanı'nın başarıya ulaşmasından sonra meclise girmiştir. Yunanistan'ın ilk yöneticisi olan ve modern bir devlet kurmak isteyen Kapodistrias'ın ünlü Yunan ailelerin siyasi etkinliğini kırmak için halk önünde bu ailelerin reislerini tutuklatması Petrobey ile Kapodistrias arasında sonu suikastle bitecek bir düşmanlığın başlamasına neden olmuştur. Kapodistrias'ın en sonunda Petrobey Mavromihalis'i bir görüş ayrılığı nedeniyle tutuklatması bölgede geniş bir tepki doğurmuş, Mavromihalis ailesinden 2 kardeş Yunanistan'ın ilk başbakanı olan Kapodistrias'ı aile onurlarını aşağıladığı gerekçesiyle öldürmüşlerdir. Bu suikastte Petrobey'in rolü net olmasa da daha sonra Kral Otto döneminde tekrar siyasete girmesine izin verilmiştir. Petrobey Mavromihalis'i detaylı inceleyen bir eser için bkz. Siropilakis, 2020.

²² İsyân öncesi ve sonrası adalardaki gizli örgütlenmeler için bkz. Durie, 1999.

İsyanın düşünsel önderlerinden Aristidis Papas²³ tarafından Korfu ve Zakintos'ta yürütülen yoğun faaliyetlerle derneğin şubelerinin üye sayılarının artmasına çalışılıyordu. Papas 1819 yılı Nisan ayı başlarında Paksi adasına giderek burada da derneğin bir şubesini kurdu.

1819 yılı Temmuz ayında Aristidis Papas'ın organize ettiği ve Zakintos'ta yapılan toplantıda Kolokotronis ve Papaflessas gibi ünlü çete liderleri dernek üyeliğine girdiler (Argiros, 2021: 24).

Bu liderlerden en fazla dikkati çeken Teodoros Kolokotronis'ti. Babası Osmanlı İmparatorluğuna karşı giriştiği bir isyan sırasında öldürülen Kolokotronis, Mora yarımadasında hırsızlık suçlamasıyla aranırken İstanbul'daki Rum patriği tarafından da aforoz edilmişti. Mora'da barınamayacağını anlayan Kolokotronis 1806 yılında Zakintos adasına kaçtı (Yanopoulos, 1999:9). Kolokotronis 1809 yılında burada İngilizlerin adalılardan kurduğu "York Dükü'nün Yunan Piyade Alayı" isimli askeri birliğe gönüllü olarak katılmış ve 1817 yılına kadar bu birlikte subay olarak görev yapmıştı. Kolokotronis bu görevi sırasında batı tarzı askeri eğitim almış ve ileride Yunan İsyanı süresince sergileyeceği komutanlık yeteneğinin büyük bir kısmını Yedi Ada'da kazanmıştı (Psaramilingos, 2014: 108).

İngilizlerin Zakintos'ta kurduğu bu birliğe katılan bir diğer önemli isyancı ise Nikolas Petimezas idi. 1804 yılında babası Mora'da bir iç çatışmada öldürülünce Zakintos'a kaçan Nikolas, İngilizlerin kurduğu birlikte subay olarak 1821 yılına kadar çalıştı. Burada aldığı askeri eğitimin sonucunda hızlı bir şekilde terfi eden Nikolas, 1821 isyanı patlayınca Mora'ya geçerek Kalavrita bölgesindeki isyancıların komutanlığını üstlendi. Petimezas'ın askeri organizasyon konusunda İngilizlerden aldığı eğitim ve

---

²³ Teselyalı bir dilbilimci olan Aristidis Papas isyan öncesi dönemde oynadığı rolle dikkat çekmektedir. İtalya'da kaldığı süre içerisinde Fransız İhtilali'nin fikirlerinden etkilenen Papas, ilk önce Yedi Ada'ya geçerek Filiki Eteria'nın buradaki şubelerini kurmuş, Kapodistrias'ın kardeşleri ve ailesinden birçok zengin Yunanlının derneğe girmesinde verdiği söylevler etkili olmuştur. Sonrasında ise Sakız, Sisam ve İzmir'i gezerek derneğe bu bölgelerden üye kazandırılmasında önemli görevler almıştır. 1821 yılı başlarında İpsilanti'ye destek olmak amacıyla Moldova ve Sırbistan'a gitmiş, Tuna nehri yakınlarında üzerinde Filiki Eteria'ya ait gizli yazışmalarla yakalanınca İstanbul'a gönderilmiş ve burada idam edilmiştir.

komuta yeteneği ileride kendisinin bağımsız Yunanistan'ın yeni kurulan jandarma birliklerinin komutanı olmasını sağlayacaktı.²⁴

İsyan öncesi dönemde Filiki Eteria Derneği bir yandan yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere Yedi Ada'da üye sayısını arttırırken, diğer taraftan üyelerinin moralini yüksek tutmaya çalışıyordu. Bu kapsamda 1820 yılında Korfu'dan Lefkada'daki dernek üyelerine gönderilen bir mektupta, isyan vaktinin yaklaştığı, 1821 yılı baharında tüm Mora ve adaların ayaklanacağı bu kapsamda her üyenin gerekli hazırlıkları yapması isteniyordu (Argiros, 2021: 29-30).

İngiliz yönetimi Filiki Eteria'nın faaliyetlerini öğrenmek için yoğun çaba sarf etmesine rağmen bir türlü derneğin tam yapısını ve üst düzey yöneticilerini ortaya çıkaramıyordu. Bu kapsamda İngilizlerin eline geçen en önemli fırsat, 1820 yılında Zakynthos adasından Dionisos Romas'ın üzerinde derneğin gizli yazışmaları ile ele geçirilmesi idi. Romas, İtalya'da hukuk eğitimi alırken milliyetçilik fikirleri ile tanışmış ve sonrasında Filiki Eteria'nın Zakintos'taki ilk üyelerinden olmuştu. Zengin bir avukat olarak tanınan Romas, İngilizleri sadece mesaj taşıyan bir kurye olduğuna inandırmayı başarmış ve daha sonra Zakintos'taki üst düzey yöneticilerinden biri olmasına rağmen kovuşturmadan kaçarak Venedik'e gitmeyi başarmıştı. İsyanın başlaması üzerine Yedi Ada'ya geri dönen Romas servetini isyana katkı için harcamış ve isyana katılacak gönüllülerini silahlanmasına yardım etmişti.²⁵

İsyanın hemen öncesinde Kolokotronis ve İngilizlerden batı tarzı askeri eğitim alan arkadaşları gizli bir şekilde Yedi Ada'dan Mora'ya geçmişlerdi. (Clair, 1972:37)

İsyanın başlamasından hemen sonra ise, 24 Nisan 1821 tarihinde Pirgos bölgesinde Osmanlıların isyancıları bastırması Yunanlı asiler için önemli bir yenilgiydi. Bu kapsamda Patra metropoliti Yedi Ada'daki Filiki Eteria mensuplarına bir mektup yazarak anakaraya acilen silahlı çetecilerin gönderilmesini istedi.

Bu talebe ilk cevap Kefalonya adasından geldi. 100 kadar gönüllü anakaraya geçerek Pirgos bölgesinde isyancıları takviye etti. 20 Mayıs 1821

²⁴ Nikolas Petimezas'ın isyan sırasındaki faaliyetleri ve sonrasında Yunan jandarmasını örgütlemeye gösterdiği başarıyı ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz. Kteniadu, 1931.

²⁵ Dianisios Romas'ın isyana yönelen süreçteki fikirleri, isyana destek faaliyetleri ve modern Yunanistan kurulduktan sonraki siyasi görüşlerini inceleyen bir çalışma için bkz. Vlahopoulos, 2015.

tarihine kadar adalardan Mora'ya geçen gönüllü sayısı 400'ü aşmıştı (Argiros, 2021: 44-45).

Bu arada İtalya'da eğitim görmekte olan Yedi Ada'lı Yunanlılarda isyana katılmak için adalarına dönmeye başlamıştı. Bunlardan en ünlüleri Konstantinos ve Andreas Metaksas'tı. Kefalonyalı olan bu iki kuzen isyan patlayınca İtalya'daki eğitimlerini yarıda kesip adaya geri gelmişlerdi. Daha sonra Mora yarımadasına geçecek Kefalonya gönüllülerinin komutanlığını da üstlenen bu iki kardeş aynı zamanda İtalya'dan sağladıkları 2 topla isyancılara önemli bir moral desteği vermişlerdi.²⁶

Her ne kadar İngiliz kamuoyunda isyana yönelik olarak Filhelen İngilizler sayesinde ciddi bir sempati varsa da vali Maitland isyanın Rusya'ya yarar sağlayacağını düşündüğü için Yedi Ada'dan isyancılara destek sağlayacak resmi faaliyet ve açıklamalardan kaçınmaya çalışıyordu. Bu kapsamda 7 Haziran 1821 tarihinde İngiliz valisi tarafından halka yayımlanan bir emirle Yedi Ada halkının başlayan Yunan isyanına yönelik her türlü yardım girişimi veya isyana katılma girişiminin yasaklandığı duyuruldu (Argiros, 2021: 5).

Ayrıca Kapodistrias'ın ailesinden olan ve Korfu'daki yerel mecliste bulunanlar rüşvet suçlamasıyla görevden alındılar. Bununla beraber görevden alınmalarındaki asıl neden Rus etkisinin Korfu'da yayılması için yaptıkları çalışmalar (Paschalidi, 2009: 132).

Maitland'ın girişimlerine rağmen, Korfu, Zante (Zakynthos) ve Kefalonya Adaları Yunan isyancılar için güvenli bölgeler olarak ortaya çıkmıştı. İsyancılar Osmanlı Donanması'nın yoğunlukla Ege'de faaliyet göstermesinden faydalanarak bu adalardan Mora'daki isyancılara ikmal yapacak ve önemli kalelerin ele geçirilmesinde bu ikmal sayesinde başarı kazanacaklardı.

Ayrıca ateş kayıkları ile bölgedeki Osmanlı gemilerine zarar vermek için adalar önemli bir stratejik konumdaydı. Bu saldırılarda içi barut dolu bir kayık gece karanlığında sessizce başka bir kayık tarafından çekilerek Osmanlı gemilerine yaklaştırılıyor ve sonra barut dolu kayık tutuşturularak Osmanlı gemisinin de yanması hedefleniyordu. Bu saldırılardan ilki 10 Haziran 1821 tarihinde İnebahtı'da bulunan Osmanlı gemilerine karşı Paksi

---

²⁶ İsyân süresince Batı Yunanistan'ın isyancılar tarafından atanan ilk valisi olarak görev yapan Konstantinos Metaksas ile 1843-1844 yıllarında başbakanlık yapacak Andreas Metaksas'ın isyana yönelik faaliyetlerini kendi günlüklerinden anlatan bir eser için bkz. Metaksas, 2006.

adasından gelen isyancılarla düzenlendi. Ne var ki Osmanlıların durumu haber alması nedeniyle girişim başarısızlığa uğradı ve kayığı çeken Yorgos Anemoyannis yakalanarak idam edildi.²⁷

Bu ilk saldırı başarısız olmasına rağmen Yunan isyancıların ateş kayıkları ile gerçekleştirdikleri 59 saldırıdan 39'u başarılı oldu (Argiros, 2021: 56).

Anemoyannis'in başarısız saldırısına rağmen Yunan asiler için Patra körfezinin girişini kontrol eden Rio ve Antirio bölgelerindeki kalelerin ele geçirilmesi ve Osmanlı donanmasının hareketsiz bırakılması çok önemliydi. Bu kapsamda Kefalonyalı tüccarların donattığı gemilerin de bulunduğu bir Yunan filosu 19 Şubat 1822 akşamı Patra açıklarında devriye gezerken, kuşatılan Türk kalelerine yardım ulaştırmaya çalışan Osmanlı filosu ile karşılaştı. Şiddetli bir fırtınanın ortasında Yunan gemilerinin ani top atışı neticesinde Türk filosu Patra körfezine sığınmaya çalıştı. Yunan gemileri ile Türk gemileri arasındaki çatışma 20 Şubat 1822 sabahı da sürdü. İki Yunan gemisi batmasına rağmen, Türklerde gemilerindeki hasarlar nedeniyle getirdikleri yardımı ulaştıramadan Girit istikametinde uzaklaşmaya başladılar. Bu ilk deniz çatışması, Türklerin kuşatılan kalelere yardım çabalarının engellenmesi açısından Yunan isyancılar için çok önemliydi. Türkler bu çatışmadan sonra bölgeden uzaklaşarak kara yoluyla ikmal tercih etmeye başladılar. Yunan asiler ise Patra Körfezi'nin gözetim altında tutulması için birkaç gemi bırakarak Ege adalarına takviyeye gittiler (Moshakis, 2006: 30-31).

26 Eylül 1821 tarihinde anakaradaki çatışmadan kaçan ve içlerinde kadın ve çocukların bulunduğu yaklaşık 40 Türk Yedi Ada'ya yakın bulunan Cerigo isimli bir adacığa gelerek İngilizlerden koruma talep ettiler. Ne var ki adalardaki Yunanlılar İngilizlerin korumasına fırsat kalmadan bu 40 kişiyi katlettiler. Bu katliam, İngiliz yöneticilerde büyük bir tepkiye neden oldu (Tumelty, 1953: 127).

Katliama katılanlara yönelik yargılamalarda çıkan olaylarda bir İngiliz askerin ölmesi ise adadaki sömürge yönetimi için bardağı taşıran damla idi. Adalarda sıkıyönetim ilan edildi ve katliama katılan 5 Yunanlı idam edildi (Paschalidi, 2009: 134-135).

Adalarda Sör Maitland'ın aldığı sert tedbirlere rağmen Londra'da tamamen farklı bir hava hüküm sürüyor ve Yunan isyanı liberal değerler

²⁷ İsyan döneminde Yedi Ada'dan denizcilerin faaliyetlerini ayrıntılı inceleyen bir eser için bkz. Verikios, 1971.

açısından ele alınıyordu. Bu kapsamda İngiliz parlamentosunda yapılan tartışmalarda adalarda ilan edilen sıkıyönetimin gereğinden fazla bir tedbir olduğu, Yunanlıların bağımsızlıkları için savaştıkları ve İngiltere'nin mutlaka isyanı desteklemesi gerektiği görüşü ağır basmaya başlamıştı. Sör Maitland'a göre ise, Filhelen İngilizler fazla romantikti ve gerçekleri görmüyorlardı. Bununla birlikte Maitland 1823 yılında Londra'ya gönderdiği bir raporda Yunan isyanının başarıya ulaşma şansı olduğunu belirtmekten geri kalmamıştı (Paschalidi, 2009: 138).

Bu dönemde İngiltere'nin isyana yönelik politikasında görülen belirgin değişimde gözlerden kaçmamıştı. 1822 yılında Dışişleri Bakanlığına atanan George Canning yeğeni Stratford Canning'i İstanbul'a büyükelçi olarak atamış ve ondan Yunan İsyanı sorununun İngiltere lehine çözülmesini istemişti (Demirhan, 2012:15-16).

Dışişlerindeki bu değişime paralel olarak Londra'da bulunan Filhelenlerin kurduğu Londra Yunan Komitesi düzenlediği toplantılar ve tiyatro oyunları ile İngiliz kamuoyunun isyana sempati duyması için yoğun çaba harcamaya başlamıştı (Clair, 1972: 143-144).

1822 yılında Korfulu gençlerin oluşturduğu çeteler anakaraya geçerek isyana destek vermeye başladılar. Ayrıca Napolyon savaşları dolayısıyla kaçakçılığa alışmış denizciler de adalardan isyan bölgelerine cephane nakletmeyi hızlandırmıştı (Argiros, 2021: 38-40).

16 Temmuz 1822 yılında yaşanan Peta Savaşı'nda Yedi Ada'dan gelen yaklaşık 200 gönüllü Yunan isyancılarla birlikte Osmanlı Ordusu'na karşı savaştı. Savaşta ağır kayba uğramalarına rağmen Kefalonya adasından isyana destek için gönüllüler gelmeye devam etti.²⁸

1822 yılı yazında İthaki adasından Dionisos Efmorfopulos liderliğindeki Kefalonya ve Zakintos adalarından gelen gönüllüler, kendi adalarının adlarıyla anılan birliklerde savaştılar. Bu savaşların en önemlisi Osmanlı birliklerinin ağır bir yenilgiye uğradığı 26-28 Temmuz 1822 tarihlerinde yaşanan Dervenakia Savaşı idi. Yunan isyanının ilk döneminde kazanılan bu savaş, Mora'da isyancılar için önemli bir moral kaynağı olmuştu. Bu başarı Yedi Ada'da da yakından izlenmiş, Yedi Ada'dan gelen gönüllü birlikleri savaşta kritik bir rol oynamıştı. Savaştan sonra yazılan Yunan Milli

²⁸ Peta Savaşı'na yönelik Yunan askeri tarihçilerinin ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Kanelopulos, Tombros, 2016.

Marşı'nda da bu savaş önemli bir yer tutmaktaydı (Kayapınar-Batan, 2019: 170).

1823 yılı Mart ayında özellikle Korfu adasından Mora'ya doğru isyana yönelik yardımlar artınca İngilizler yeni bir tedbir almıştı. 1798 yılından beri adada bulunan ve Rigas'ın yakın dostu olarak bağımsızlık fikrini yaymak için çalışmalar yürüten Hristoforos Pervos adadan ayrılmaya zorlandı (Argiros, 2021: 13).

İngiliz baskısı nedeniyle Pervos'un Korfu'dan ayrılması ada halkının moralini olumsuz yönde etkilemişti. Ne var ki bir başka bir ünlü İngilizin isyana destek maksadıyla adalara gelmesi bu olumsuz etkiyi hafifletti. 16 Temmuz 1823 tarihinde Yunan İsyanı'nın İngiltere'deki en büyük destekçilerinden biri olan Lord Byron, Cenova'dan ayrılarak Kefalonya adasına geldi. Byron'ın amacı Mora'ya geçmekti. Byron'ı taşıyan gemiyi Kefalonyalı korsan Spiros Valsamakıs kumanda etmekteydi. Valsamakıs'in gemisi Mesolongi kıyılarına yaklaşırken bölgede devriye gezen bir Türk savaş gemisi ile karşılaştı. Türklerin teslim olma talebini reddeden Valsamakıs'in gemisi daha küçük olmasına rağmen bölgede başlayan fırtına sayesinde Türk gemisinden kurtularak Lord Byron'ı Mora'da karaya çıkarmayı başardı. Valsamakıs daha sonrasında ise Mora'da çetecileri kumanda ederek kara savaşlarında yer aldı (Argiro, 2021: 64).

Lord Byron'ın ardından Yedi Adaya gelerek isyana destek veren bir başka önemli İngiliz de George Finlay idi. 1823 Kasım ayında Lord Byron'ın özgürlükçü düşüncelerinden etkilenerek Kefalonya'ya ulaşan Finlay isyana bizzat katılmıştı. (Demirhan, 2012: 48) İsyan sonrasında İngiltere'ye dönmeyen Finlay, bir Yunanlıyla evlenerek hem Atina'nın yeniden inşasında önemli rol oynamış hem de Yunan tarihine ilişkin kitaplar kaleme almıştı.

Ayrıca 1823 yılında İngiliz Dışişleri Bakanı Canning, Rum isyancıları muharip sıfatıyla tanımaya karar vererek Osmanlı aleyhine daha farklı bir politika izleyeceğinin ilk işaretlerini verdi. (Örenç, 2009: 118)

1823 yılı, Yedi Ada'nın Yunan İsyanı'na sadece askeri değil kültürel katkılarını göstermesi bakımından da önemli bir yıldır. 1823 yılı Mayıs ayında Yedi Adalı Yunanlı şair Dionisios Solomos Zakintos adasında "Ύμνος εις τὴν Ἐλευθερίαν" (İmnos İs Tin Elefterian) isimli şiirini yazdı. 158 kıtadan oluşan bu şiir 1825 yılında Mesolongi'de basıldı ve İtalyancaya çevrildi. 1865 yılında ilk iki kıtası Yunan Milli Marşı olarak kabul edilen bu şiir kısa sürede büyük bir üne kavuştu. Antik Yunana yoğun göndermelerde

bulunan şiir, özgürlük veya ölüm sloganı çerçevesinde isyanı haklı çıkarmaya çalışmakta, bu kapsamda açık bir şekilde Türklere karşı uygulanan vahşeti de övmekteydi.²⁹ Örneğin Tripoliça'da gerçekleştirilen Türk soykırımı şiirde açıkça ifade edilmekteydi. 5-6 Ekim 1821 tarihinde Tripoliça'da Türklere karşı gerçekleştirilen vahşet Yunanlı akademisyenler tarafından bile kabul edilmektedir. Bizzat isyancıların lideri Kolokotronis'in anılarında ve Yunanlılara destek için gelen Avrupalıların anlatılarında Tripoliça'da Türklere karşı işlenen vahşet açıkça belirtilmektedir (Örenç, 2011: 14-15). Bu vahşet esnasında şehirde yaşayan yaklaşık 40.000 Müslüman yaş farkı gözetilmeden katledilmiştir. Bu vahşet bazı batılı Filhelenlerin tepkisini çekmiş, Yunanistan'a gelen Albay Thomas Gordon gibi ünlü Filhelenlerin bir kısmı isyana destek olmayı bırakarak Yunanistan'ı terk etmişlerdi (Heraclidis, 2018: 109). Bu tarz tarihi çarpıtmalara ve Mora Türklerine karşı işlenen soykırımı aklama çabalarına karşılık, şiirin yazıldığı ve Solomos'un kaldığı ev günümüzde Zakintos adasında müze olarak açık bulunmakta ve şiirin orijinal nüshası burada sergilenmektedir.

1824 yılına gelindiğinde Maitland'ın ölmesi adalara yeni bir yönetici atanmasını gerektirdi. İngiliz parlamentosu tarafından bu görev için seçilen kişi Akdeniz'deki İngiliz askeri birliklerinin Komutanı Sör Frederic Adam idi. Sör Adam, Waterloo savaşına katılmış, sonrasında ise Maitland ile birlikte görev yapmıştı ve Yedi Ada'daki politik durumu ve isyandaki gelişmeleri yakından bilen bir kişiydi. 1824 yılı aynı zamanda isyan için kritik bir dönemdi. Dünya kamuoyu bu isyan nedeniyle her an geniş ölçekli yeni bir savaşın başlayabileceğini düşünüyordu. 17 Ocak 1824 tarihinde yeni vali olarak atanan Sör Adam'a Londra'dan iletilen ilk emir ise her koşulda İngiltere'nin bölgedeki çıkarlarını koruyacak şekilde bir politika izlemesiydi. Bununla birlikte Sör Adam, Yanya'lı aristokrat bir Yunan ailesinin kızı olan Nina Palatinou ile evli olmasından dolayı Yunan isyanına sempati duyan bir kişiydi. Onun yöneticilik döneminin ilk yıllarında isyancılar Yedi Ada'dan Mora'ya destek sağlamakta hiçbir zorlukla karşılaşmadılar (Paschalidi, 2009: 145-146).

Yeni Vali Sör Adam döneminde, Yedi Ada isyanının finansmanı maksadıyla alınan borçların Mora'ya transferi içinde önemli bir rol oynamaya başladı. İngiliz Filhelenlerin kurduğu Londra Yunan Komitesi'nin çabaları sonucunda isyancılara verilecek borçların 40.000 paundluk ilk

---

²⁹ Yunan Milli Marşı'nda yer alan Türklere karşı vahşet ifadeleri ve tarihi çarpıtan ifadeler ile marşın yazarı Dionisios Solomos'un hayatı hakkında ayrıntılı bir inceleme için bkz. Batan ve Kayapınar, 2019: 155-183.

taksidi Nisan 1824 tarihinde, ikinci taksit ise 13 Haziran 1824'te Zakynthos adasına ulaştı (Demirhan, 2012: 54).

Ne var ki 1825 yılında İbrahim Paşa komutasındaki Mısır birliklerinin Mora harekâtına başlaması ve isyanın büyük oranda bastırılması nedeniyle Yunan bağımsızlığı hayali sona ermiş gibi görünüyordu. (Papanikos, 2022: 27) Mora batısıyla Yedi Ada arasında irtibatı sağlayan en önemli kentlerden biri olan Navarin'in ve daha önce kuşatılmasına rağmen denizden aldığı destekle uzun süre direnen Meseolongi'nin 1826 yılında İbrahim Paşa'nın güçleri tarafından geri alınması (Fahrettin-Seyfi, 1934: 21-24) Yunan isyancıların denizden sağladıkları lojistik hatta büyük bir darbe vurmuştu. Bu kapsamda Yedi Ada'dan isyana yönelik yardım girişimleri başarısızlığa uğramış ve bu dönemden itibaren Yedi Ada isyanda daha önemsiz bir rol oynamaya başlamıştı.

Sonuç

Yedi Ada bulunduğu coğrafi konum nedeniyle tarihin her döneminde önemli bir merkez olmuştu. Adaların denizcilik ve Mora yarımadasını kontrol açısından önemini en üst düzeyde kavrayan Venedikliler bu adaları hem Adriyatik hem de Doğu Akdeniz'in kontrolünde önemli birer müstahkem mevkiye dönüştürmüştü.

Adalarda, Fransız hâkimiyetinde milliyetçi duyguların ortaya çıkışı, sonrasında ise İngiliz yönetiminde gerçekleşen zenginleşme, bu adaları Yunan İsyanı'nda önemli birer merkez haline getirdi.

Adalarda İngiliz subaylarından eğitim alan Teodoros Kolokotronis ve Mavrokordatos gibi askeri liderler, batılılardan öğrendikleri modern harp taktiklerini Osmanlı Ordusu'na karşı Mora yarımadasında uyguladılar.

Yunan İsyanı süresince hem asker hem de lojistik açıdan isyancılara önemli destek sağlayan Yedi Ada, 1864 yılında İngiltere tarafından Yunanistan'a devredildi. Bu devirde rol oynayan en önemli husus o sırada Yunanistan'da Kral Otto'nun tahtan çekilmesiyle yerine İngiltere'nin desteğiyle kral olarak belirlenen Danimarka Prensi 1. George'a Yunan kamuoyunun desteğini artırma isteğiydi. Ne var ki bu devir teslimde adaların karşı kıyılarında bulunan Osmanlı topraklarının güvenliği düşünülerek Yedi Ada'da resmi düzeni sağlayacak kadar kuvvet dışında hiçbir kara veya deniz kuvvetinin bulunamayacağı karar altına alınmıştı (Başeren, 2003: 23-24).

Sonuç olarak, Yedi Ada, Yunan İsyanı'nın önemli liderlerinin batılı savaş tarzını öğrendikleri bir merkez olmanın yanı sıra, isyan süresince Mora

yarımadasına lojistik ve asker desteği sağlayan bir üs görevi de görmüştü. Bu kapsamda Yedi Ada'nın ileride kurulacak Yunanistan için önemli bir askeri ve kültürel merkez olarak İngilizler ve Fransızlar tarafından bilinçli olarak öne çıkarıldığı da söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ARFOUI, Salma (2014), *Akdeniz'de Bir Uluslararası Çekişme Alanı: Yedi Ada Sorunu, (1797-1815)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- ARGİROS, Andonis P. (2021), *Ta Eptanisia Kata Tin Epanastasi Tu 1821*, Atina.
- ATMACA, Gökhan ve TANRIVERDİ, Doğan (2016), *Türklerin Tarihinde 30 Büyük Deniz Savaşı*, Denizler Kitabevi, İstanbul.
- AYANOĞLU, Betül (2011), *Türk-Yunan Ders Kitaplarında Karşılaştırmalı Öteki*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BALLI, Ferişt (2004), *İnebahtı Deniz Seferi'nin Akdeniz Dünyasındaki Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BALYEMEZ, Mehmet ve İNCE, Fuat (2018), "Mondros'tan Lozan'a Kadar Olan Dönemde Kıbrıs ve Kıbrıs Türkleri", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10.26.
- BALYEMEZ, Mehmet (2021), *İngiliz Yönetimi Döneminde Kıbrıs Türklerinin Siyasi Örgütlenmeleri (1923-1960)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- BAŞEREN, Sertaç Hami (2003), *Ege Sorunları*, TÜDAV Yayınları, İstanbul.
- BATAN, Meryem ve KAYAPINAR, Levent (2019) "Dionisios Solomos ve Yunan Ulusal Marşı", *Doğu Batı*, 90, Balkanlar Özel Sayısı -2, 2019, 155-183.
- BOSTAN, İdris (2011), *Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği*, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- BOSTAN, İdris (2009), *Adriyatik'te Korsanlık, Osmanlılar, Uskoklar, Venedikliler*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- BOSTAN, İdris (2017), *Osmanlılar ve Deniz Politikaları, Teşkilat, Gemiler*, Küre Yayınları, İstanbul.
- CLAIR, William (1972), *That Greece Might Still Be Free*, Oxford University Press, Londra.
- CLOGG, Richard (1997), *Modern Yunanistan Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul.

- ÇETE, Aslı (2017), “Rigas Velestinlis ve Namık Kemal’de Osmanlıcılık Düşüncesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4.2, 113-128.
- DAKIN, Douglas (1972), *The Unification of Greece 1770-1923*, Ernest Benn Yayıncılık, Londra.
- DEMİRHAN, Hasan (2012), “Yunan İsyanı’nda (1821-1832) Londra Yunan Komitesi ve İngiliz Yunanseverlerin Faaliyetleri”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 22, 41-64.
- DIXON, C. Willis (2019), *The Colonial Administrations of Sir Thomas Maitland*, Taylor and Francis Publications.
- DURIE, Eveline (1999), *O Eptanisiakos Mistikos Eterismos Prin Ke Kata Ton Agona Tis Aneksartasias*, Doktora Tezi, Pantion Üniversitesi, Siyasi Bilimler ve Tarih Bölümü, Atina.
- FAHRETTİN, SEYFİ (1934), *Mora İsyanı*, Askeri Matbaa, İstanbul.
- FINLAY, George (2014), *History of The Greek Revolution*, Cambridge University Press.
- FLEEMING, Katherine Elizabeth (1999), *The Muslim Bonaparte, Diplomacy and Orientalism In Ali Pasha’s Greece*, Princeton University Press.
- FRARY, Lucien J. (2015), *Russia and the Making of Modern Greek Identity 1821-1844*, Oxford University Press, Londra.
- GÜNAY, Necla (2005), “Filiki Eterya Cemiyeti”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6.1, 263-287.
- HERACLİDİS, A. – DİALLA, A. (2018), “Intervention in the War of Independence, 1821–32”, *Humanitarian Intervention in the Long Nineteenth Century*, Manchester University Press.
- HİOTİS P. (1980), *İstoria ton Eptanison Apo Tin Venetokratia Mehri Tin Elefsi Ton Anglon 1500-1816*, Atina.
- KARAMBELOPULOS, Dimitris (2005), *Riga Velestinis, Ta Epanastatika, Epistimoniki Eteria Meletis Feron Velestinu*, Atina.
- KANELOPULOS, Nikos ve TOMBROS, Nikos (2016), “İ Stratiotiki Drasi Ton Filelinon Sti Mahi Tu Peta: Ksana Diavazontas Ton Daniel Johann Elster Ke Tis Alles Piges”, *O Diethnis Perigiros Ke O Filelinismos Kata Tin Eliniki Epanastasi*, Ekdotis Arhontariki.
- KAPETANAKİS, Panayotis (2012), “İ İonios Naftilia Sti İpiresia Tis Vretanikes Aftoktorias”, Ed. John KITTMER, *Elini Vretanikes Shesis, Ptihes Tis Prosfatis İstorias Tus*, İdrima Vulis Ton Elinon, Atina.

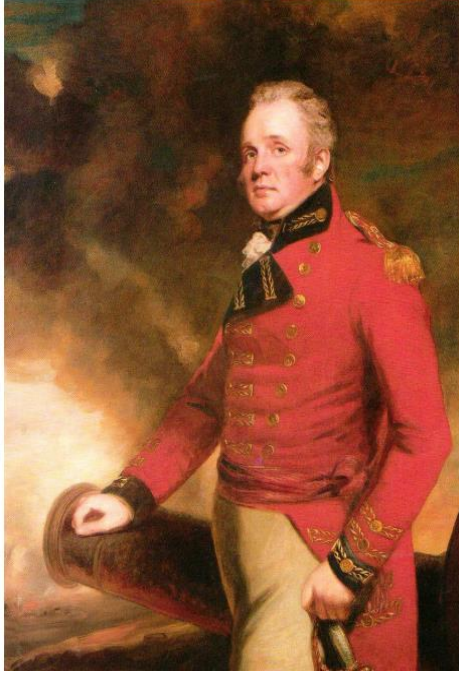
- KTENIADU, N. S. (1931), *İstoria Tis Elinikis Horafilekis*, 1. Cilt, Atina.
- KOUKOU E. (1963), *İstoria Ton Eptanison Apo To 1791 Mehri Tin Agglokratia*, Atina.
- KURKUMELİS, Nikos (2002), *İ Ekpedefsi Sti Kerkira Kata Ti Diarkia Tis Vretanikis Prostatias 1816-1864*, Ekdosi Elinikon Grammaton, Atina.
- MALTEZU, Hrisa (2010), *Venetokratumeni Elada*, Eliniko İnstitutito Vizantinon Ke Metavizantinon Spudon Venetias, Venedik.
- METAKSAS, Konstantinos (2006), *İstorika Apominevmata Ek Tis Elinikis Epanasteseos*, Ekdotis Vergina.
- MOSHAKİS, Yorgos (2006), *Naftikis Epihirisis 1821-1828, İ Talassii Agones Tis Elinikis Epanastasis*, Amintiki Grammi, Atina.
- ÖRENÇ, Ali Fuat (2009), *Balkanlarda İlk Dram Unuttuğumuz Mora Türkleri ve Eyaletten Bağımsızlığa Yunanistan*, Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul.
- ÖRENÇ, Ali Fuat (2011) “Yunanistan’ın Bağımsızlığı Sürecinde Yok Edilen Mora Türkleri”, *Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi*, 11, 5-32.
- ÖRENÇ, Ali Fuat (2013), *Yedi Ada Cumhuriyeti*, İslam Ansiklopedisi.
- ÖZSÜER, Esra (2010), *Türkokratia-Avrupa’da Türk İmajı*, Kronik Yayıncılık, İstanbul.
- ÖZTUNÇ, H. Baha (2007), *Yedi Ada Cumhuriyeti*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZSARAC, Halil (2020), *Donanmanın Tarihsel Serüveni*, Doruk Yayınları, İstanbul.
- PAPPAS, Nicholas (2021), “European Officers and the Mainland Irregular Forces on the Ionian Islands, 1798–1814: A Comparison of Command and Tactics”, *Athens Journal of Mediterranean Studies*, 7.2.
- PAPANİKOS, Gregory (2022), “Wars and Foreign Interventions in Greece’s In the 1820’s”, *Athens Journal of History*, 8.1.
- PASCHALİDİ, Maria (2009), *Constructing Ionian Identities: The Ionian Islands in British Official Discourses; 1815-1864*, Doktora Tezi, University College London, Tarih Bölümü.
- PANZAC, Daniel (2020), *Osmanlı Donanması (1572-1923)*, İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- PAPANİKOLAU, Konstantinos (2007), *O İ. Kapodistrias Ke İ Filiki Eteria (1814-1821) Paragontes Ke Yeyonata Pu Kathorizun Tin Metaksi Tus Shesi*,

Yüksek Lisans Tezi, Aristoteles Üniversitesi, Modern Yunan Tarihi Enstitüsü, Selanik.

- PEREVOS, Hristoforos (1844), *İstoria Tis Pargas*, Ekdidote Epistasi, Atina.
- PEREVOS, Hristos (1836), *Apominevmata Polemika Diaforon Mahon Metaksi Elinon Ke Othomanon*, 1. Cilt, Tipografia Andrea Koromila, Atina.
- PSARAMİLİNGOS, Artemis (2014), *Mahes Ke Stratigi Tis Epanastasis*, Ekdosi Elinon İstorika, Atina.
- PRYOR, John H. (2004), *Akdeniz'de Coğrafya, Teknoloji ve Savaş, Araplar, Bizanslılar, Batılılar ve Türkler*, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- SEZER, Hamiyet (1995), *Tepedelenli Ali Paşa İsyanı*, Doktora Tezi, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SİROPİLAKİS, Athanaisos (2020), *Petrobey Mavromihalis, O İgetis Tis Manis Sti Eliniki Epanastasi*, Ekdosis Metahmio, Atina.
- SPETSERİ, Alkistis (2011), *Horemi Ta Nisia Tu İonio Pelagus Kata Tis İstorikis Hronus*, Ekdosi Arheologikis Eterias, Atina.
- ŞAHİN, Hasan (2009), “Doğu Sorunu Çerçevesinde Osmanlı Fransız İlişkileri (Başlangıcından Paris Barışı'na (1856))” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 40. 277-315.
- TARAKÇI, Nejat (2009), *Deniz Gücünün Osmanlı Tarihi Üzerine Etkileri*, Dz.K.Yayınları, İstanbul.
- TEMPERLEY, Harold (1925), *The Foreign Policy of Canning 1822-1827: England, the Neo-Holy Alliance, and The New World*, Londra.
- TUMELTY, J. J. (1953), *The Ionian Islands Under British Administration, 1815-1864*, Doktora tezi, Cambridge Üniversitesi.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1937), “Arşiv Vesikalarına Göre Yedi Ada Cumhuriyeti”, *Belleten*, 1.3-4, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara.
- VERİKİOS, Spiros (1964), *İ İstoria Ton İnomenon Kraton Ton İonion Nison*, Atina.
- VERİKİOS, Spiros (1971), *Eptanisiaki Palmi Ke Agones Sto 1821*, Selanik.
- VLAHOPULOS, Haralombos (2015), *O Dionisios Romas Ke İ Epitropi Zakinthu Sto Dromo Ya Tin Ethniki Sinkrotisi*, Doktora Tezi, Kapodistria Üniversitesi Tarih Bölümü, Atina.
- YANOPULOS, Nikos (1999), *Theodoros Kolokotronis-O Yeros Tu Moria, Stratiotiki İstoria*, Cilt 31, Atina.

Ünsal BAŞAK

EKLER

Ek-1: Dönemin Yedi Ada Yöneticisi Sör Thomas Maitland

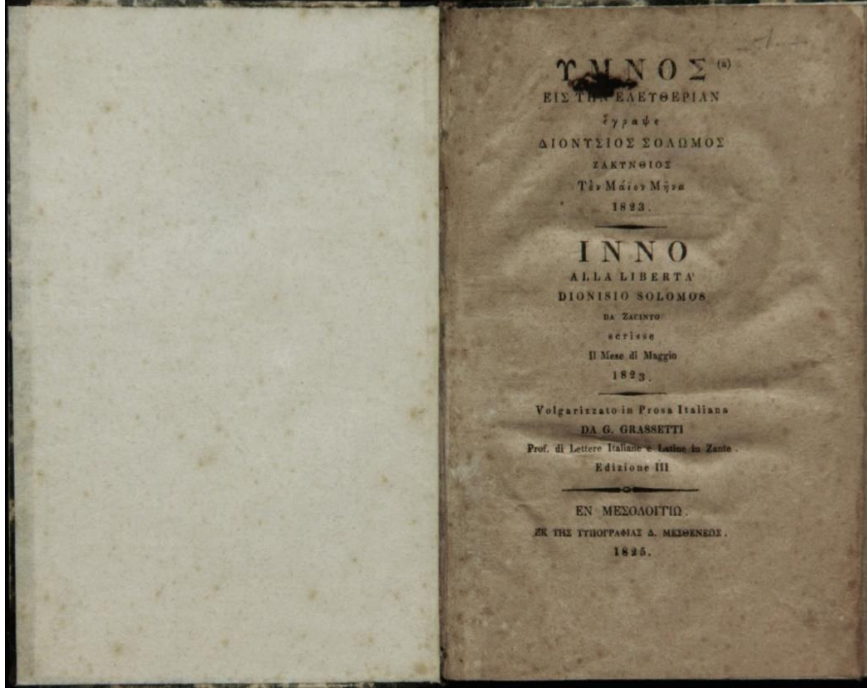

Ek-2: Pargalıların Türk yönetimi yerine İngiliz yönetimini tercih ederek Yedi Ada'ya gidişi

YUNANCA KAYNAKLARA GÖRE YUNAN İSYAN'ININ
İLK DÖNEMİNDE YEDİ ADA

EK-3

Yunan Milli Marşının 1825 yılında basılan ve halen Zakintos adasındaki Solomos Müzesi'nde sergilenen ilk basılı nüshası

Kaynak: <https://zakynthos-museumsolomos.gr/ymnos1825/#&gid=2&pid=2>
(Eriřim Tarihi: 04 Temmuz 2022)